

Ana SCARLAT

NOI ÎN LUME

„D'ale carnavalului”
la Naționalul budapestan

Nici o săptămână de când a avut loc premiera celebrei comedii în sala mare a noului Teatru Național de la Budapesta. Proiectat pe malul Dunării, în afara cartierelor elegante pentru turiști, într-un complex cultural ce cuprinde și clădirea Palatului Artelor, cu sala de concerte a Filarmonicii, sala Teatrului de Dans, filiala Muzeului de Artă Contemporană „Ludwig”, sala mare a Teatrului Național, predată în cursul anului 2003, începe să-și facă vad în „aglomerația culturală” ce caracterizează capitala ungară. Această a doua stagiune funcționează deja normal cu repertoriul anual și de perspectivă, pentru o trupă de 43 de actori, ce urmează a fi completată în vară cu indispensabilii debutanți oricărui Teatru Național, de oriunde.

Montarea celebrei comedii de către directorul Teatrului Național, Jordán Tamás, acum la început de drum, nu a însemnat din partea domniei sale decât o întoarcere la o veche simpatie: I.L. Caragiale. Același regizor, în 1999, a montat la Teatrul Radnóti *Noaptea Furtunoasă*, iar la Teatrul Merlin, unde era director pe vremea aceea, un tânăr regizor – Bazil Koleszár – montase un notabil spectacol intitulat *L'Union* după schițe de I.L. Caragiale. Dacă îmi aduc bine aminte, spectacolul a și participat la un festival de teatru din România. (În același an, la Teatrul „Katona József”, prim-regizorul Zsámbéki pusese în scenă *O scrisoare pierdută*. Astfel, la un moment dat, se jucau, la Budapesta, trei texte de Caragiale.)

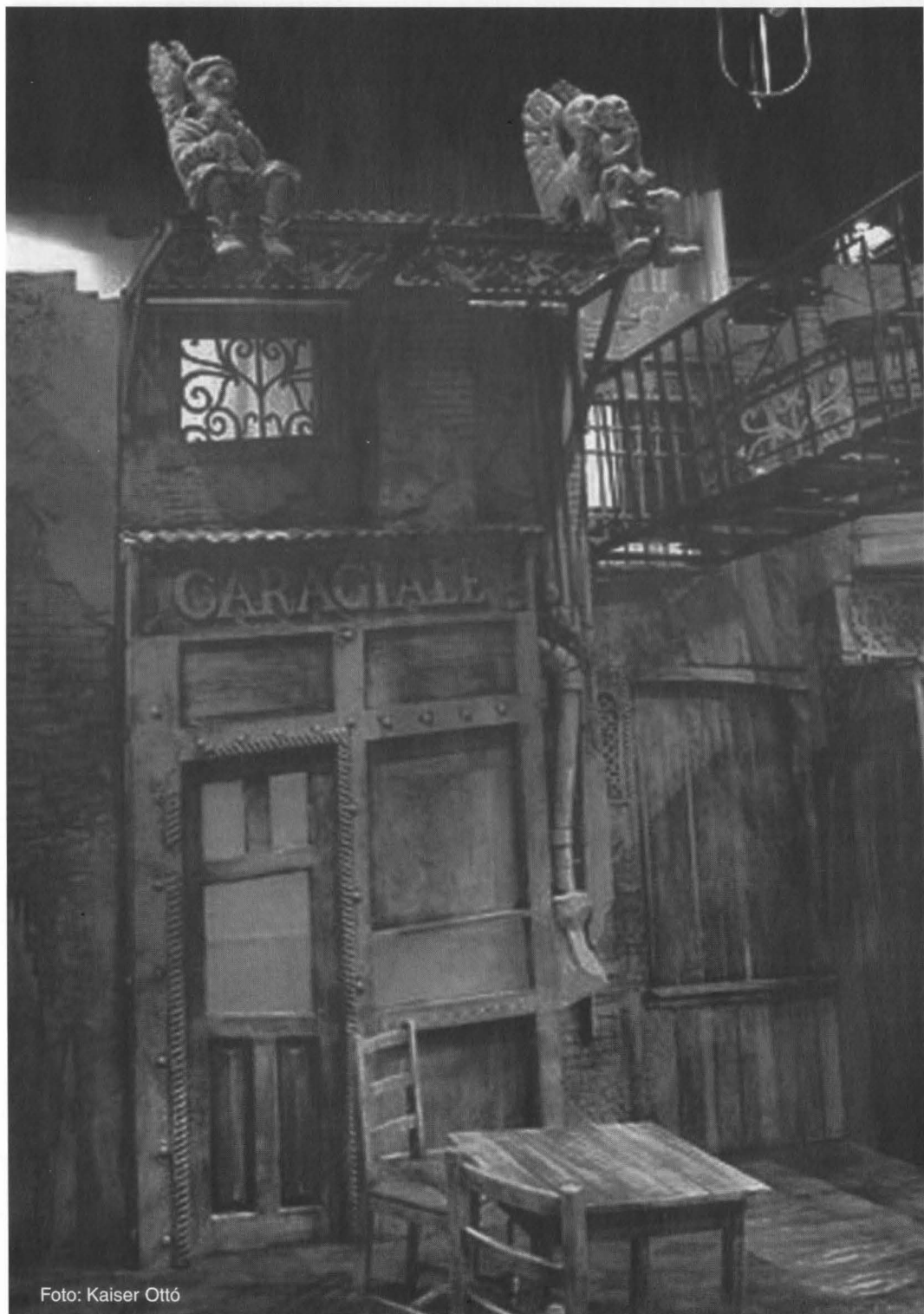
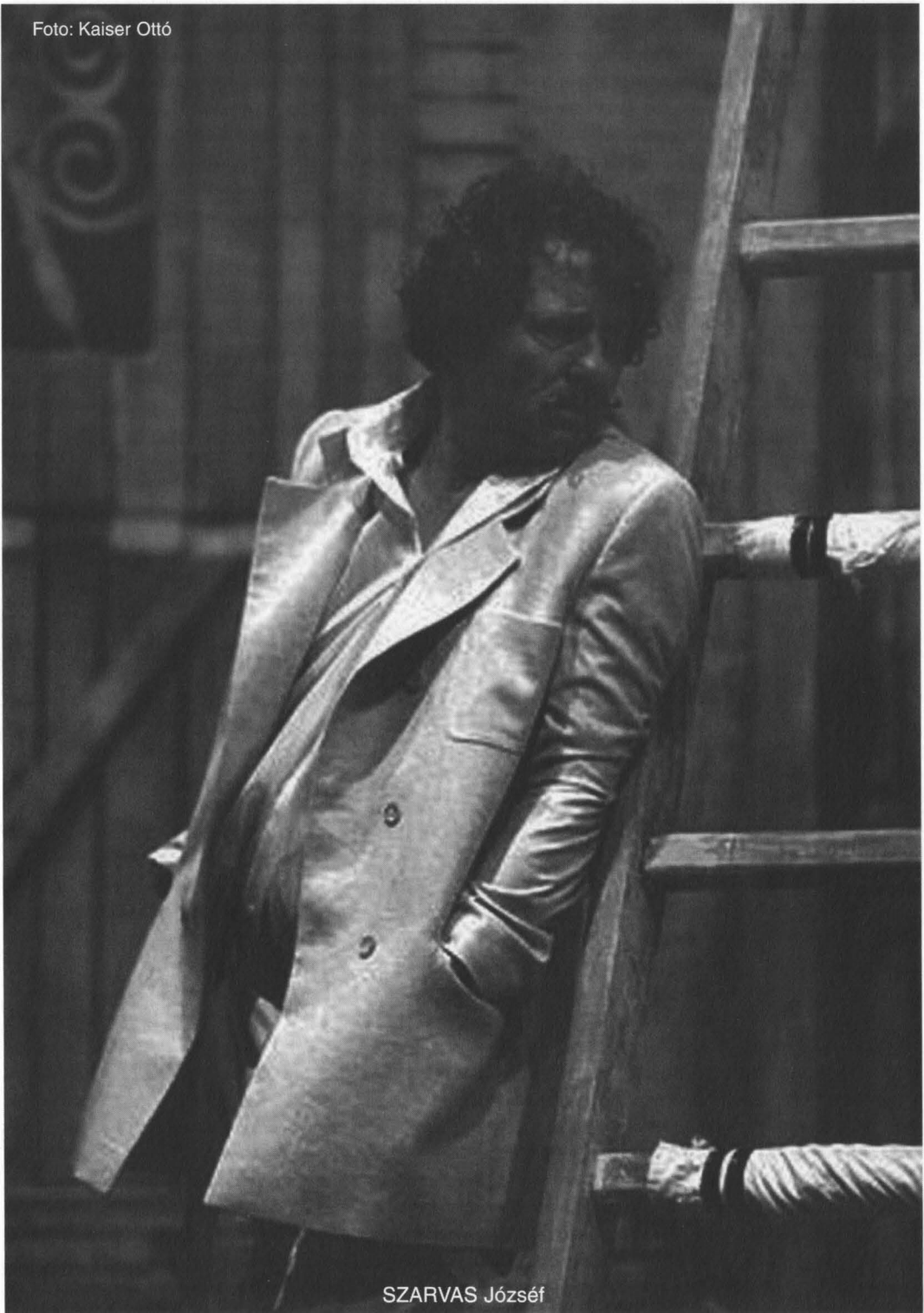

Foto: Kaiser Ottó

Foto: Kaiser Ottó

SZARVAS József

Foto: Kaiser Ottó

UDVAROS Dorottya

În discuția pe care am purtat-o cu regizorul Jordán Tamás răspunsul la întrebarea „de ce Caragiale?” a fost clar și prompt: „Caragiale a scris excelente comedii de situație, cu personaje din carne și sânge, devorate de sentimente pătimașe exprimate într-un limbaj savuros”. „Amorul, gelozia pustiesc la temperaturi incandescente personajele, le devorează și le aduc în situații-limită, când ni se pare că nu există nici o ieșire”. „Jocul actorilor nu poate fi doar unul ilustrativ, ei nu pot manipula tehnici însușite. Aici e nevoie de trăiri, de psihologii definite în decursul lucrului migălos de la repetiții”.

Spectacolul dovedește cele afirmate de regizor. Vizionarea pe videocasetă a spectacolului montat de Lucian Pintilie la București i-a ajutat pe creatorii unguri să intuiască lumea nativă a comediei lui Caragiale. Atmosfera specifică, succulența personajelor, ritmul debordant al întregii povești sunt transpuse inconfundabil în spectacol. Ceea ce, cred, nu este puțin. Din distribuția oricum remarcabilă și bine aleasă, pentru mine regalul serii l-a oferit vedeta numărul unu a scenei ungare, Udvaros Dorottya, într-o Mița veritabilă, comparabilă cu Mița Ginei Patrichi, din spectacolul lui Lucian Pintilie de la „Bulandra”.

Sălile pline de până acum, la cele trei reprezentații jucate, promet un succes remarcabil spectacolului. În repertoriul de perspectivă își vor mai face loc și alte titluri de Caragiale.

Din păcate, ceea ce rămâne și pe viitor o problemă este traducerea textului în maghiară. Deși varianta jucată acum este o transpunere încredințată unei personalități scriitoricești – Parti Nagy Lajos – limbajul a fost împănăt, din păcate, cu expresii triviale, vulgarități care nu își au locul în text, dar constituie un amuzament pe moment publicului, lăsând o impresie falsă despre autor. Parcă lipsește dulceața, stilul alunecos, suav parșiv, al lui Nenea Iancu. Nu i s-a inventat încă limbajul, cu toate că nu e imposibil așa ceva. Regizorul și actorii au reușit să suplinească această lipsă. Aș adăuga aici scenografia și costumele (în marea lor parte), semnate de Horesnyi Balázs și Döri Virág. Au construit cu minuțiozitate și fantezie lumea lui Caragiale. Ea poate fi și așa, pe deplin credibilă pentru spectatorul maghiar de acum.

Teatrul Național din Budapesta – D’ale Carnavalului de I.L. Caragiale. Regizor: Jordán Tamás. Cu: Szarvas József (Nae Girimea), Csankó Zoltán (Iancu Pampon), Sinkó László (Mache Razachescu), Kaszás Attila, Gázsó György (Iordache), Udvaros Dorottya (Mița Baston), Murányi Tünde (Didina Mazu), Vida Péter, Pásztor Edina, Koleszár Bazil Péter. Data premierei 26 mai 2005.

P.S.: În încheiere, aș dori să fac publică, spre informarea oamenilor de teatru din România, că domnul director Jordán Tamás, împreună cu domnul Michael Tharheimer, director al Deutsches Theater, au inițiat un program central și est-european de texte dramatice contemporane. Prin intermediul unor circulare trimise în toate țările din aria central și est-europeană, vor solicita câte zece piese contemporane din fiecare țară, însoțite fiecare de un rezumat. Ele vor constitui o bază de date la dispoziția regizorilor, care vor putea să comande traducerea unei anume piese aleasă pe baza rezumatului. Se speră ca din cele 12 țări la care se va apela, printre care și România, să se adune 120 de texte. Circulația acestei literaturi dramatice pare a fi asigurată. Urmează, mai târziu, organizarea unor întâlniri periodice, aici, în Ungaria, ale autorilor de piese de teatru din țările respective.

Sper ca texte din România, cum ar fi cele premiate anual la Gala UNITER, cu titlul de Cea mai bună piesă a anului, să își găsească pe această cale rost și faimă în lume.